

Το αντικείμενο

[31d] ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἔστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἢ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε. τοῦτ' ἔστιν ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν, καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη [31e] οὐδὲν οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ· οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίνεσθαι, ἀλλ' [32a] ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

Πλάτωνα, Απολογία Σωκράτους, 31 - 32

μέλλω	= σκοπεύω, θέλω, αναβάλλω, διστάζω
ἐναντιοῦται (+δοτ.)	= εναντιώνεται, εμποδίζει
ἀπόλλυμαι	= χάνομαι
οὐκ ἔστιν ὅστις	= ελλειπτική αναφ. έκφραση με ἀόρ. σημασία = κανεῖς
μάχομαι	= αγωνίζομαι, μάχομαι
ἰδιωτεύω	= ζω σαν απλός πολίτης, ἰδιωτεύω
δημοσιεύω	= πολιτεύομαι, ζω σαν δημόσιο πρόσωπο

Εργασίες

1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα που διδαχτήκατε.
2. Τι υποστηρίζει ο Σωκράτης πως παθαίνει όποιος σχολιάζει δημόσια την πολιτική πραγματικότητα; Σε τι εξυπηρετεί την απολογία του η διατύπωση αυτής της άποψης;
3. Να κλίνετε τις πλάγιες πτώσεις των παρακάτω: *παιδός, άνδρες, πλήθει, πράγματα*
4. Να κλίνετε την προσωπική αντωνυμία σε όλα τα πρόσωπα και όλους τους αριθμούς.
5. Να κάνετε Χ.Α. στο απαρέμφατο *πράττειν*
6. Να κάνετε συντακτική αναγνώριση στα απαρέμφατα και τα αντικείμενα του κειμένου.

➡ **ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - Θεωρία**

➤ **Γενικά**

Το Αντικείμενο δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο πηγαίνει η ενέργεια ενός μεταβατικού ρήματος.

➤ **Οι Πτώσεις του Αντικειμένου**

Το Αντικείμενο μπαίνει στις πλάγιες πτώσεις:

- γενική
- δοτική
- αιτιατική

➤ **Ποια Μέρη του Λόγου μπορούν να είναι Αντικείμενα**

Το Αντικείμενο μπορεί να είναι:

- ουσιαστικό (π.χ. *Οί Αθηναῖοι ἐφρούρου τὰ τείχη.*)
- επίθετο (π.χ. *Τούς ξένους ἀδικεῖ σφόδρα.*)
- αντωνυμία (π.χ. *Εὐμενῶς ἐδέξατο ἡμᾶς.*)
- αριθμητικό (π.χ. *Ἐτίμησαν τοὺς τριακοσίους*)
- μετοχή (π.χ. *Ἐκάλεσε τοὺς ἐργαζομένους.*)
- απαρέμφατο (π.χ. *Οἱ ἔφιπποι φοβοῦνται τὸ καταπεσεῖν.*)
- δευτερεύουσα ονοματική πρόταση (π.χ. *Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ.*)
- ἀκλιτη λέξη/φράση με ἄρθρο (π.χ. *Τούς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἠνδραπόδισε. (υποδούλωσε)*)
- οι προθέσεις εις, ἀμφί, περί, ὡς + αιτιατική, ὅταν δηλώνεται ποσό κατά προσέγγιση
- υπέρ + αιτιατική, ὅταν δηλώνεται υπέρβαση
- ἐπί + αιτιατική, ὅταν δηλώνεται ἔκταση
- κατὰ + αιτιατική, ὅταν δηλώνεται χωρισμός

➤ **Ἄμεσο και Ἐμμεσο Αντικείμενο**

Ὅταν ἓνα ρῆμα ἔχει δύο αντικείμενα τὸ ἓνα εἶναι Ἄμεσο και δέχεται ἀμέσως τὴν ἐνέργεια τοῦ ρήματος και τὸ ἄλλο Ἐμμεσο και συμπληρώνει τὸ ἄλλο αντικείμενο (π.χ. *Διδάσκει τοὺς νέους τὴν ἀρετὴν.*).

- ὅταν τὸ ἓνα εἶναι σε ἀιτιατική και τὸ ἄλλο σε γενική ἢ δοτική ἄμεσο εἶναι αὐτὸ που βρίσκεται σε ἀιτιατική
- ὅταν και τὰ δύο βρίσκονται σε ἀιτιατική ἄμεσο εἶναι αὐτὸ που δηλώνει πρόσωπο
- ὅταν τὸ ἓνα εἶναι σε γενική και τὸ ἄλλο εἶναι σε δοτική ἄμεσο εἶναι αὐτὸ που βρίσκεται σε γενική

➤ **Σύστοιχο Αντικείμενο**

Τὸ σύστοιχο ἀντικείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια ρίζα ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται και τὸ ρῆμα τοῦ. Ἐπομένως, σύστοιχο ἀντικείμενο παίρνουν ὅλα τὰ ρήματα, ἀκόμα και τὰ ἀμετάβατα.

Π.χ. *Τὸν ἔσχατον κίνδυνον κινδυνεύουσι.*

Τὸ σύστοιχο ἀντικείμενο συνήθως συνοδεύεται ἀπὸ ἐπιθετικὸ προσδιορισμὸ ὁ ὁποῖος σπάνια παραλείπεται. Μάλιστα, ὅταν τὸ σύστοιχο ἀντικείμενο παραλείπεται, τότε ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς παραμένει εἴτε ἀμετάβλητος εἴτε μετατρέπόμενος σε ουδέτερο γένος πληθυντικὸ ἢ ἐνικὸ ἀριθμὸ.

Π.χ. *Βάδιζε τὴν εὐθειᾶν*

Ὅταν τὸ σύστοιχο ἀντικείμενο προσδιορίζεται ἀπὸ γενική, συνήθως παραλείπεται, ὁπότε ἡ γενική παραμένει γενική ἢ μετατρέπεται σε ἀιτιατική.

Π.χ. *ἀγωνίζομαι πάλην (= ἀγῶνα πάλης).*

Τὸ σύστοιχο ἀντικείμενο μπορεί να παραλείπεται ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ ἐτερόπτωτο προσδιορισμὸ. Μάλιστα παραμένει ὁ ἐτερόπτωτος προσδιορισμὸς στὴν πτῶση τοῦ σύστοιχου ἀντικειμένου που παραλείπεται.

Π.χ.: *ἀγωνίζομαι δρόμον (ἀντί: ἀγωνίζομαι ἀγῶνα δρόμου)*

➤ Το Εξωτερικό Αντικείμενο:

Φανερώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα που προϋπάρχει της ενέργειας του υποκειμένου, η οποία είτε επιδρά στο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και μεταβάλλει την αρχική του κατάσταση είτε μεταβαίνει σ' αυτό χωρίς να το μεταβάλλει:

Τὸν λιμένα ἐτείχισαν. [μεταβολή της αρχικής κατάστασης του αντικειμένου]

Οὐ γινώσκω σε. [αμετάβλητη η αρχική κατάσταση του αντικειμένου]

➤ Το Εσωτερικό Αντικείμενο του Αποτελέσματος:

Φανερώνει το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και τίθεται με ρήματα που έχουν την έννοια της δημιουργίας κάποιου πράγματος το οποίο δεν υπήρχε πριν συντελεστεί η ενέργεια του ρήματος. Τέτοια ρήματα είναι τα *γεννῶ, γράφω, δημιουργῶ, ἰδρύω, κατασκευάζω, κτίζω, οἰκοδομῶ, ὀρύπτω* (σκάβω), *παρασκευάζω, ποιῶ, τίκτω, ὑφαίνω* κ.τ.ό.:

Γράφω ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πατέρα σου.

Ἀλέξανδρος κατεσκεύασε φρούριον.

᾽Ωρυττε τάφρον ὑπερμεγέθη.

Ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἵππικόν.

ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

• Με Γενική

Με Γενική συντάσσονται όσα ρήματα δηλώνουν:

1. **μνήμη, λήθη** (μέμνημαι, μνημονεύω, ἐπιλανθάνομαι...)
2. **ἐπιμέλεια, φροντίδα, ἀμέλεια** και τα αντίθετά τους (ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι (φροντίζω), ἀμελῶ, ὀλιγωρῶ, φείδομαι, ἀφειδῶ...)
3. **ἐπιθυμία, ἀπόλαυση, μετοχή, πλησμονή, στέρηση** (εκτός από τα ρήματα *ἀγαπῶ, ποθῶ, φιλῶ* που συντάσσονται με αιτιατική— ὅπως *ἐπιθυμῶ, ἐρῶ* (αγαπῶ με πάθος), *ἐφίεμαι* (ἐπιθυμῶ πολύ), *ὀρέγομαι*...)
4. **αισθήσεις (ακοή, αφή κ.τ.λ.)** (εκτός από το ρήμα *ὀρῶ* που συντάσσεται με αιτιατική— ὅπως *αἰσθάνομαι, ἄπτομαι, ἀκούω, γεύομαι, ἀντιλαμβάνομαι, ἐπιλαμβάνομαι, ὀσφραίνομαι, πυνθάνομαι* (πληροφορούμαι)...))
5. **ἐπιτυχία, ἀποτυχία, ἀπόπειρα** (*πειρῶμαι, (ἐπι)τυγχάνω, ἀξιοῦμαι, ἀποτυγχάνω, ἀμαρτάνω* (σφάλλω, ἀποτυγχάνω), *ψεύδομαι* (εξαπατῶμαι) ...)
6. **ἐναρξη, λήξη** (*ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι*...)
7. **ἐξουσία** (*ἄρχω, βασιλεύω, δεσπάζω, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, κρατῶ* (νικῶ, υπερισχύω), *προϊσταμαι, στρατηγῶ*...)
8. **χωρισμό, ἀπομάκρυνση, ἀποχή, ἀπαλλαγὴ** (*χωρίζομαι, ἀπέχω, ἀφίεμαι, ἀφίσταμαι, ἀπαλλάττομαι*...)
9. **σύγκριση, διαφορά, ὑπεροχή** (ὅπως *πλεονεκτῶ, ὑπερτερῶ, προέχω, ὑπερέχω, ἀριστεύω, πρωτεύω, διαφέρω, (ὑπο)λείπομαι, ὑστερῶ, ἠττῶμαι, μειονεκτῶ, προτιμῶ*...)
10. τα σύνθετα με τις προθέσεις: *ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ*

• Με Δοτική

Με Δοτική συντάσσονται όσα ρήματα δηλώνουν:

1. **πρέπει, αρμόζει, ταιριάζει** (*ἀρμόττει, πρέπει, προσήκει*...)
2. **προσέγγιση, συνάντηση, ἀκολουθία, διαδοχή, ἐπικοινωνία, ἔνωση** (*πλησιάζω, πελάζω* (πλησιάζω), *ἀκολουθῶ, ἔπομαι* (ἀκολουθῶ), *μείγνυμαι, (ἐπι)κοινωνῶ, ὁμιλῶ* (συναναστρέφομαι), *χρῶμαι* (χρησιμοποιοῦ), *(ἐν) (συν) (περι)τυγχάνω* (συνανατῶ)...))
3. **φιλική η εχθρική διάθεση ή ενέργεια, ἀμίλλα, ἐρίδα, συμφιλίωση, ὑποταγή-και τα αντίθετά της ὑποταγής** (*ἀρέσκω, (δια)αμιλλῶμαι, εὐνοῶ, βοηθῶ, ἀμύνω, τιμωρῶ, λυσιτελῶ* (ωφελῶ), *ἀπειλῶ, ἐπιτιμῶ, πολεμῶ, μάχομαι, ἐναντιοῦμαι, μέμφομαι* (ἐπικρίνω), *ὀργίζομαι, φθονῶ, πείθομαι,*

πιστεύω, υπακούω, υπηρετώ, δουλεύω (είμαι δούλος), άπειθώ, άπιστώ, άμφισβητώ, έρίζω, διαλλάττομαι, σπένδομαι (συνθηκολογώ) ...)

4. **ισότητα, ομοιότητα, συμφωνία** (ίσοῦμαι, ἔοικα (μοιάζω), όμοιάζω, όμοιοῦμαι, συμφωνῶ, συνάδω (συμφωνῶ), όμολογῶ, όμονοῶ...)
5. τα σύνθετα με τις προθέσεις: *έν, επί, παρά, περί, πρός, σύν, υπό* και το επίρρημα *όμοῦ*

ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

• Με Δύο Αιτιακές

Με δύο αιτιατικές συντάσσονται όσα ρήματα δηλώνουν:

1. (άν)ερωτώ, αίτώ (ζητώ), άπαιτώ,
2. διδάσκω, παιδεύω, άναμιμνήσκω (υπενθυμίζω), ύπομιμνήσκω
3. ένδύω, άμφιέννυμι, έκδύω (ξεντύνω)
4. άποκρύπτομαι, κρύπτω, άφαιροῦμαι, (άπο)στερῶ, είσπράττω:

• Με Αιτιατική – Γενική

Με Αιτιατική – Γενική συντάσσονται όσα ρήματα δηλώνουν:

1. άκούω, μανθάνω, πυνθάνομαι (πληροφορούμαι)
2. λαμβάνω (πιάνω), έλκω (τραβῶ), άγω (οδηγῶ)
3. έστιῶ (φιλεύω), πληρῶ, πίμπλημι (γεμίζω), γεμίζω, κενῶ (αδειάζω), έρημῶ
4. άπαλλάττω, άποκλείω, άπολύω, άποστερῶ, έλευθερῶ
5. Σύνθετα με την πρόθεση κατά που έχουν δικανική σημασία, όπως καταγιγνώσκω, καταψηφίζομαι (καταδικάζω)
6. Σύνθετα με τις προθέσεις *άπό, έκ, πρό*

• Με Αιτιατική – Δοτική

Με αιτιατική – δοτική συντάσσονται τα ρήματα που δηλώνουν:

1. **Εξίσωση, εξομοίωση, μείξη, συμφιλίωση**, όπως *έξισῶ, άνισῶ* (εξισώνω), *όμοιῶ, παραβάλλω, μείγνυμι, συναλλάττω* (συμφιλιώνω)
2. **Λόγο, δείξη, εντολή, προσαρμογή, αντιπαράθεση**, όπως *λέγω, άνακοινῶ, άποκρίνομαι, δηλῶ, σημαίνω, φαίνω, δείκνυμι, παραινῶ, άναγγέλλω, άγγέλλω, άντιτάσσω*
3. **Παροχή**, όπως *δίδωμι, άποδίδωμι, παραδίδωμι, έπιστέλλω, παρέχω, πέμπω, φέρω, κομίζω, παρασκευάζω, προσάγω*
4. **Σύνθετα** κυρίως με τις προθέσεις *έν, σύν, επί*:

• Με Γενική – Δοτική

Με γενική – δοτική συντάσσονται τα ρήματα που δηλώνουν:

1. **Παραχώρηση**, όπως *παραχωρῶ, ύπέικω / ύπανίσταμαι* (παραχωρῶ), *συγγιγνώσκω* (συγχωρῶ κάτι σε κάποιον)

Συμμετοχή, μετάδοση, όπως *μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι, μεταλαμβάνω*

Τα ρήματα **φθονῶ** (με τη σημασία: αρνούμαι κάτι σε κάποιον από φθόνο), **μέμφομαι** (επικρίνω κάποιον για κάτι), **άντιποιοῦμαι** (διεκδικῶ από κάποιον κάτι) και **άμφισβητώ**

Τα ρήματα **τιμῶ** (με τη σημασία: ορίζω για κάποιον ποινή ως δικαστής) και **τιμῶμαι** (με τη σημασία: προτείνω για κάποιον ποινή ως κατηγορος ή για τον εαυτό μου ως κατηγορούμενος)

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - Εργασίες

1. Να βρείτε τα αντικείμενα των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις, να τα διακρίνετε σε άμεσα και έμμεσα και να τις μεταφράσετε.

- α. Ἐδίδασκε αὐτὸν τὴν στρατηγίαν.
- β. Οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπεστέρησεν.
- γ. Ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος τοὺς Λακεδαιμονίους.
- δ. Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν.
- ε. Κεράννουμι (: αναμειγνύω) ὕδωρ τῷ οἴνῳ.
- στ. Ἔτι δὲ λέγω ὑμῖν καὶ τοῦτο.
- ζ. Λυκομήδης ἐνεφύσησεν θάρρος τοῖς Μαντινεῦσι.
- η. Μὴ ἀφέλησθέ (: μην αφαιρέσετε) μου τόδε τὸ ἀργύριον.
- θ. Τισσαφέρνης συμφορὰς τοὺς Ἕλληνας εἰργάσατο.
- ι. Ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

2. Να βάλετε τα αντικείμενα των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις στη σωστή πτώση:

- 2.1. Ἔτι γὰρ ἐμέμνησθε(ἡ γεγεννημένη συμφορὰ, πληθυντικός).
- 2.2. Μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι(πᾶς) μάλιστα.
- 2.3.(ὁ σύμβουλος) ἀπιστεῖτε καὶ φθονεῖτε.
- 2.4. Ἐπετίμησα (:κατηγόρησα) δ' ἐν τῷ βουλευτηρίῳ(Δημοσθένης).
- 2.5.(ὁ ὄρκος) ἐμμένει ὁ δῆμος.
- 2.6. Πρωταγόρας(ἐγὼ) ταῦτα ἀκούσας.
- 2.7.(τοῦτο).....(ἐγὼ) κατηγορεῖ.
- 2.8. Οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο (:εμπιστεύτηκαν, παρείχαν)(αὐτός)(ἡ ἀκρόπολις).
- 2.9. Προσάγουσι(ὁ Κύρος)(ὁ αἰχμάλωτος).